

Qendra për Arsim e Kosovës
Kosova Education Center

KEC

Kodi: **048**

TË NXËNIT LIDHUR ME MJEDISIN (KLASAT 6-9)

Tipi i programit: themelor

Hyrje:

Programi për Arsimin Themelor (PATH) është një program pesëvjeçar i cili financohet nga Agjencia për Zhvillim Ndërkombëtar e Shteteve të Bashkuara të Amerikës (USAID) dhe nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë (MASHT), dhe implementohet nga FHI 360 në partneritet me Qendrën për Arsim të Kosovës (KEC), me qëllim të ofrimit të përkrahjes për shkollat kosovare që të zhvillojnë shkathtësitë relevante të shekullit 21 tek nxënësit. Programi i Arsimit Themelor përbëhet nga tri komponentë kryesorë:

- (i) zhvillimi i kapacitetit të komunave dhe shkollave për udhëheqjen dhe menaxhimin e shkollave,
- (ii) zhvillimin e kapaciteteve të shkollave në vlerësimin për të nxënë, dhe
- (iii) përmirësimin e zhvillimit të mësimdhënësve pa shpëputje nga puna.

Komponenti i tretë për zhvillimin e mësimdhënësve implementohet në partneritet me Qendrën për Arsim të Kosovës (KEC), e cila koordinon aktivitetet në këtë komponent me një qasje të integruar dhe në bashkëpunim të ngushtë me personelin teknik të Programit për Arsimin Themelor.

Programi për Arsimin Themelor gjatë vitit 2011 ka zhvilluar një *program* koherent për zhvillimin profesional të mësimdhënësve pa shpëputje nga puna. Ky program dallon nga trajnimet e deritanishme për disa arsye. Së pari, pjesa më e madhe e këtij programi zhvillohet me bazë në shkollë dhe ndërmerr një sërë masash për sigurimin e cilësisë dhe qëndrueshmërisë:

1. Janë hartuar dhe miratuar Standardet e PATH-it për Fasilitimin e të Nxënit;
2. Është hartuar dhe miratuar Lista e Shkathtësive Prioritare të PATH-it;
3. Janë hartuar, testuar dhe përgatitur për akreditim katër kurse për zhvillimin profesional të mësimdhënësve;
4. Janë zhvilluar kapacitetet për implementimin e këtyre katër kurseve (20 kryefasilitatorë dhe 73 fasilitatorë shkollorë);
5. Janë themeluar dhe pajisur Qendrat për Ngritje Profesionale (QNP);

6. Janë hartuar pakot teknologjike për kurset përkatëse dhe janë shpërndarë 17 pako në QNP, për të mundësuar implementimin e këtyre kurseve në nivel të QNP-së, dhe 41 pako në shkolla për të mundësuar implementimin e këtyre kurseve në nivel shkollash;
7. Janë hartuar Doracakët për kurset përkatëse për të ndihmuar shpërndarjen dhe informimin për qasjet e reja në mësimdhënie dhe të nxënë në shkollat kosovare.

Kurset për zhvillimin profesional të mësimdhënësve janë hartuar nga KEC-i në kuadër të jetësimit të këtij programit të PATH-it për ngritjen profesionale të mësimdhënësve kosovarë dhe janë në përputhje të plotë edhe me prioritetet dhe objektivat strategjike të Planit Strategjik të Sektorit të Arsimit të MASHT-it (2011-2016) për përmirësimin e mësimdhënies dhe të nxënës në Kosovë. Qendra për Arsim e Kosovës është e përkushtuar ndaj ngritjes së cilësisë së mësimdhënies dhe të nxënës përmes zhvillimit profesional të mësimdhënësve pa shpëputje nga puna. Deri tani KEC ka zhvilluar dhe implementuar me dhjetëra programe për aftësimin e mësimdhënësve në bashkëpunim me partnerë vendorë e ndërkombëtarë, përfshirë MASHT-in dhe drejtoritë komunale të arsimit.

Kursi i “Të nxënës lidhur me mjedisin“ është zhvilluar në kuadër të përpjekjeve të Programit të Arsimit Themelor për të ndihmuar arsimin kosovar në zhvillimin e shkathtësive relevante të shekullit 21 tek nxënësit e shkollave fillore dhe të mesme të ulëta. Kursi është hartuar nga një ekip i përbërë nga ekspertë vendorë e ndërkombëtarë e mësimdhënës të udhëhequr nga eksperti i njohur në aplikimin e qasjeve të reja në mësimdhënien dhe të nxënës lidhur me mjedisin, Chris Waller nga Britania e Madhe. Së bashku me të, në hartimin e kursit kanë marrë pjesë Dr. Linda Grapci si konsulente vendore, Arbresha Meha si bashkautore dhe kryefasilitatore për këtë kurs. Pos kësaj, procesin e hartimit të kursit e ka ndihmuar edhe grupi punues i përbërë nga mësimdhënësit e lëndëve të ndryshme relevante për përmbajtje të mjedisit nga shkollat udhëheqëse të Programit të Arsimit Themelor (lista e bashkëngjitur në fund të kësaj kërkesë).

Kursi i Të Nxënës Lidhur me Mjedisin është hartuar në një proces të përbërë nga këto faza:

- Skica e parë e kursit (dorëzuar nga eksperti ndërkombëtar)
- Përpunimi i skicës në bashkëpunim me ekspertët vendorë
- Testimi i skicës në punëtorinë e parë provuese
- Hartimi i versionit të parë punues të kursit
- Testimi i versionit të parë në punëtorinë e dytë testuese
- Finalizimi i kursit (përfshirë auditimin gjinor)
- Finalizimi i materialeve të kursit (përfshirë përkthimin dhe redaktimin gjuhësor)
- Përgatitja për akreditim (përfshirë listën e fasilitatorëve) dhe
- Dorëzimi i kërkesës për akreditim në MASHT.

Qëllimet e kursit:

Të Nxënës Lidhur me Mjedisin ka për qëllim të aftësojë mësimdhënësit e lëndëve të ndryshme që përmes një qasjeje ndërlëndore të ngrisin vetëdijen e nxënësve, kolegëve, udhëheqjes së shkollës dhe të

komunitetit për përmirësimin e gjendjes së mjedisit në shkollë e më gjerë në kontekst dhe në funksion të jetësimit të qëllimeve, parimeve dhe kompetencave të kurrikulës shtetërore.

Ky kurs po ashtu synon të informojë mësuesin dhe nxënësit të bëhen kritikë, të bëhen qytetarë aktivë që kanë besim dhe që janë të bindur të bashkëpunojnë, të ndërmarrin veprime dhe të përpiqen t'i ndryshojnë gjërat në komunitetet e tyre dhe në mbarë botën.

Rezultatet e të nxënit

Në fund të kursit vijuesit do të:

- Shqyrtojnë vendin e tyre në botën që po ndryshon, për të kuptuar se si veprimi i një njeriu në një vend të caktuar ndikon në vendet e tjera;
- Shqyrtojnë vlerat dhe përgjegjësitë e tyre në raport me njerëzit e tjerë, mjedisin dhe planetin e tyre;
- Vlerësojnë në mënyrë kritike se çka thonë qeveritë, bizneset dhe individët, se çfarë janë duke bërë për të plotësuar nevojat e gjeneratave të tanishme dhe të ardhshme;
- Të marrin parasysh nevojat e gjeneratave të tanishme dhe të ardhshme kur i bëjnë zgjedhjet e tyre;
- Të mendojnë me imagjinatën e tyre rreth asaj çka mund të bëjnë individët për të zhvilluar një shoqëri më të informuar dhe një të ardhmeje më të qëndrueshme;
- Zbulojnë mënyra për të ndikuar tek të tjerët, duke vepruar si faktorë ndryshues;
- Kuptojnë sfidat globale afatgjata, përfshirë edhe ndryshimet klimatike, pabarazinë, varfërinë dhe zhvillimin, dhe t'i vlerësojnë mënyrat në të cilat këto çështje ndikojnë dhe e ndryshojnë shoqërinë;
- Përmirësojnë vlerësimin e nxënësve duke zbatuar strategji të reja të vlerësimit formativ dhe sumativ.

Korniza e përgjithshme e kursit

Paraqitja e kornizës së përgjithshme të punëtorisë së të nxënit lidhur me mjedisin:

Punëtori NPM 3 ditore për ngritjen e kapacitetit në NLM (NPM – Ngritja Profesionale e Mësuesve; NLM – të Nxënit Lidhur me Mjedisin)		
Dita 1 Harmonizimi me Kurrikulumin	Dita 2 Përvoja mësimore entuziaste	Dita 3 Partneriteti Shkollë Komunitet
Hyrje	Ndarja e kartave	Pse partneritet?
Diamanti 9 apo Kafeneja Botërore	Mënyra të pazastueshme për t'i frymëzuar nxënësit dhe mësuesin (Tregu, Rrënjët dhe Frytet, FAD, HLDH dhe Debati i Heshtur)	Themelimi i Klubeve të Gjelbra dhe Iniciativave duke përdorur Instrumentarin e Fushatës NLM
Shkathësitë e PATH-it	Si ta bëjmë qasjen e partneritetit mes lëndëve të funksionojë	Të gjithë, jo vetëm disa – hartimi i manifestos për partneritet
Hartimi i një Plani Tematik për NLM	Të nxënit jashtë klasës dhe përdorimi i Teknologjisë	Vazhdim: Krijimi i një prezantimi në PowerPoint për ndonjë agjenci të jashtme në lidhje me Klubet e Gjelbra

Vazhdim: shfrytëzimi i Mjetit për Vlerësim NLM për ta rishikuar NLM në shkollë	Vazhdim: Kërkimi i lëndës partnere në NLM	
--	---	--

Implementimi i kursit (metoda, forma dhe vendi)

Kursi “Të nxënit lidhur me mjedisin” do të implementohet në dy mënyra:

- i. Si kurs tre-ditor, në formë seminarike, në Qendrat për Ngritje Profesionale

Në këtë rast, kursi do të zbatohet nga dy-tre fasilitatorë shkollorë të aftësuar dhe të certifikuar nga PATH – KEC. Në kryerjen e kësaj faze fasilitatorët shkollorë do të jenë të përkrahur nga kyrefasilitatorët përkatës të certifikuar nga Programi i Arsimit Themelor. KEC – Programi i Arsimit Themelor do të sigurojë edhe materialet e duhura, doracakët, dhe teknologjinë e materialet arsimore për jetësimin e kursit. Gradualisht, shkollat dhe komunat do të inkurajohen për të marrë pjesë në sigurimin e kushteve për implementimin e kursit.

Për këtë punëtori tre-ditore (prej orës 9.30 deri 16.30), me dy sesione prej një orë e gjysmë paradite dhe me po aq sesione pasdite, vijuesit do të fitojnë 20 orë për llogari të procesit të licencimit të tyre.

- ii. Në formë të pesë (5) aktivitete me bazë në shkollë (14 orë)

Përmbajtja e kursit do të zbatohet nga mësimsdhënësit e lëndëve të ndryshme që ndërlidhen me mjedisin, të përkrahur nga fasilitatorët dhe udhëheqja e shkollës. Programi do të sigurojë materialet e duhura dhe teknologjinë për implementimin e kurseve me bazë në shkollë. Gradualisht, shkollat, komuniteti dhe komunat do të inkurajohen që të sigurojnë një pjesë, apo të gjitha materialet, për jetësimin e aktiviteteve të kursit në shkollë. Këto aktivitete nuk do të jenë përsëritje dhe implementim i thjeshtë i përmbajtjes së kursit në shkollë, por përdorim kreativ i shkathtësive të fituara gjatë kursit, për të zhvilluar shkathtësitë relevante të nxënësve. Për këtë qëllim, të përkrahur nga fasilitatorët shkollorë, ata do të zhvillojnë planet përkatëse mësimore, do të jetësojnë aktivitetet, do të reflektojnë për cilësinë e implementimit dhe do të punojnë në portfolion e vet.

Për këtë pjesë të aktiviteteve mësimsdhënësit do të organizojnë së paku tetë orë mësimore dhe aktivitete të tjera (përfshirë planifikimin, organizimin, reflektimin dhe portfolion) dhe do të përfitojnë nga 14 orë për llogari të licensimit të tyre.

Mësimsdhënësit do të inkurajohen të organizojnë ekspozita të punimeve të nxënësve nga implementimi i këtyre aktiviteteve në klasë apo jashtë klasës. Një ekspozitë e tillë do të duhej të ishte në përputhje të plotë me konceptin dhe planin e programin e lëndës përkatëse, me qëllimet e kurrikulës kombëtare, dhe me shkathtësitë relevante të PATH-it.

Për implementimin me bazë në shkollë të kursit “Të nxënit lidhur me mjedisin“ janë caktuar aktivitetet në vijim:

1. Rëndësia e të Nxënit Lidhur me Mjedisin (NLM) Prezantim dhe diskutim i temave të ndryshme – (2 orë)
2. Aktivitete të ndryshme për ndërlidhjen e NLM-së me rezultatet e kurrikulave përkatëse lëndore (4 orë)
3. Aktivitete / projekte jashtë klasës në lëmin e mjedisit në shkollë dhe rrethinë: fushata, posterë, auditim, vlerësim, raportim etj. (4 orë)
4. Aktivitete të NLM në bashkëpunim me komunitetin (4 orë).

Programi ka gjithsej 34 orë.

Vlerësimi/Certifikimi

Kusht për certifikimin për pjesëmarrje është përcjellja me rregull e seminareve mbi 90 %, vlerësimi pozitiv i orëve të përkrahura e të monitoruara mësimore, përgatitja e dosjes dhe pjesëmarrja në takimet e reflektimit